

تقاضای نماینده ارمنی مجلس جمهوری اسلامی ایران در خصوص

برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان

آقای لئون داویدیان نماینده ارمنی در مجلس شورای اسلامی ایران در نشست علنی مجلس به مسأله برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان در سطح بین المللی اشاره نموده است.

این نماینده ارمنی ضمن مطرح ساختن احکام صادره از سوی حکومت عثمانی در آن زمان که طی آن قتل عام ارمنیان صورت گرفت، به وضعیت سیاسی کنونی در سطح جهان، به ویژه جنگ عراق و بحران فلسطین اشاره نموده است. وی در پایان سخنرانی خود از مجلس شورای اسلامی تقاضا نموده تا اقداماتی جهت برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان در جمهوری اسلامی ایران نیز بکار گرفته شود.

هایوتس آشخار ۸۲/۰۲/۰۹

پیش آهنگان ارمنی ایرانی در ارمنستان

پیش آهنگان ارمنستان و ارمنیان ایران در طول روزهای اخیر مسئله تربیت فرهنگی جوانان خارج از میهن ارمنی و موارد حفظ شعائر ملی را مورد بررسی قرار می دهند. مبتکر نشست سه روزه یاد شده سازمان ملی پیش آهنگی ارمنستان می باشد. این جلسه مشورتی در ارمنستان برای اولین بار بر پا می شود. در این اجتماع نمایندگان پیش آهنگان ارمنیان تهران و جلفای اصفهان شرکت دارند. شرکت کنندگان دارای انتظارات جدی از اجتماع ارمنستان می باشد. شبکه سراسری تلویزیون ارمنستان ۸۲/۰۲/۰۵

ایران

مکالمه تلفنی رؤسای جمهور ایران و آذربایجان

رئیس جمهور خاتمی، سه شنبه شب در یک مکالمه تلفنی با حیدرعلی اف رئیس جمهور آذربایجان از دو کشور ایران و جمهوری آذربایجان به عنوان دو کشور همسایه دوست و برادر یاد کرد و گفت: امیدوارم گام های مثبت و سازنده دو کشور، موجب تحکیم مناسبات و توسعه بیشتر از پیش روابط فی مابین گردد. آقای خاتمی در این گفتگو با ابراز خرسندی از بهبودی رئیس جمهور آذربایجان ابراز امیدواری کرد که در آینده ای نزدیک با وی در باکو دیدار و گفتگو کند. علی اف نیز باتشکر از رئیس جمهور خاتمی، بر ضرورت نزدیکی هرچه بیشتر دو کشور ایران و آذربایجان تأکید کرد و خواستار دیدار با وی در باکو شد.

گاز ایران به امارات صادر می شود

مدیر عامل شرکت صادرات گاز ایران گفت: ایران روزانه بیش از ۱۴ میلیارد مترمکعب گاز به امارات متحده عربی صادر خواهد کرد. مهندس رکن الدین جوادی روز سه شنبه به خبرنگاران گفت: قرارداد فروش گاز ایران به امارات در اسفند ماه سال گذشته نهایی شد و مقدمات صدور گاز به آن کشور در حال آماده سازی است. وی مدت قرارداد ایران و امارات در این زمینه را ۲۵ سال ذکر کرد که براساس آن از سال ۲۰۰۵ میلادی، روزانه ۱۴ میلیارد و ۱۶۰ میلیون مترمکعب گاز به امارات صادر خواهد شد. وی گفت: همچنین مذاکرات صدور گاز ایران به ارمنستان انجام شده و برای صدور گاز به آن کشور توافق های اولیه صورت گرفته است. جوادی تصریح کرد: مطالعات و طراحی خطوط انتقال گاز به ارمنستان پایان یافته و با اعلام آمادگی این کشور عملیات اجرایی آن نیز آغاز می شود. کتیبه صخره ای اورارتویی در آذربایجان شرقی کشف شد در پی گزارشهای مردمی، به تازگی یک کتیبه صخره ای در شهرستان عجب شیر آذربایجان شرقی کشف شد. متن کتیبه مذکور در سطحی حدود ۸۰ در ۴۰ سانتیمتر در ۱۰ سطر به خط و زبان اورارتویی بر صخره ای از سنگ گرانیت کنده شده است.

مطالعات نخستین که توسط پژوهشکده زبان و گویش سازمان میراث فرهنگی کشور بر روی این کتیبه انجام شده، نشان می دهد کتیبه مذکور، متعلق به آرگیشتی اول پسر منوا است. وی یکی از مقتدرترین پادشاهان کشور اورارتو در فاصله سالهای ۸۵۳-۷۸۵ ق.م بوده و تاکنون کتیبه های زیادی از این پادشاه در ارمنستان و نواحی رود ارس بدست آمده است.

گفته می شود مضامین این کتیبه ها بیشتر درباره ساخت بنا، معابد و نیز شرح جنگ ها و فتوحات است.

ارمنستان

مراسم یادبود قتل عام ارمنیان در سراسر جهان

ارمنیان سراسر جهان طی گردهم آئی های مختلف یاد قربانیان قتل عام ارمنیان را گرامی داشتند. در اکثر پایتختهای کشورهای آسیا، اروپا، آمریکا بناهای یادبود قتل عام ارمنیان وجود دارند. ارمنیان خارج در این اماکن مراسم مذهبی و سخنرانی به جا می آورند. بنابر گزارش خبرگزاری "آرم اینفو" ارمنیان جمهوری چک در پراگ مراسم ویژه ای برگزار خواهند کرد و فیلم "آارات" در مورد قتل عام نیز به نمایش در خواهد آمد.

بخش فارسی رادیوی سراسری ارمنستان ۸۲/۰۲/۰۵

بنای یادبود ۲۴-آوریل در مرکز پاریس

بنای یاد بود ۶متری در خیابان کانادا یکی از خیابانهای مشهور پایتخت فرانسه و در جوار کلیسای ارمنیان سر بر افراشته است. ۲۵ سال است که ارمنیان فرانسه انتظار این رویداد را می کشیدند. این بنا یاد و خاطره بیش از ۱,۵ میلیون قربانیان قتل عام ارمنیان را در آغاز قرن جاودانه می سازد. کلیسای حواریون ارمنیان پاریس کماکان از سال ۱۹۷۸ آن را ابتکار نموده بود. در آن موقع ژاک شیراک شهردار پاریس بود و نظر مثبت خود را اعلام داشته است. اما سه سال پیش با وجود فشارهای وارده از سوی ترکیه مقامات شهر پاریس بعد از یک وقفه طولانی احداث بنای مزبور را با تصویر کمیتهاس بزرگ مجدداً مورد تأیید قرار داد. امروز نه تنها در پاریس بلکه بیش از ۱۹ شهر فرانسه برنامه های زیادی در رابطه با قتل عام برگزار می شوند.

شبکه سراسری تلویزیون ۸۲/۰۲/۰۴

پیام روبرت کوچاریان به مناسبت ۲۴ آوریل

روبرت کوچاریان رئیس جمهور ارمنستان به احترام قربانیان قتل عام ارمنیان پیام ارسال نموده است. در این پیام چنین آمده است: هموطنان ارمنی، امروز ارمنیان و دوستداران ارمنی به مناسبت قتل عام ارمنیان، سر تعظیم فرود می آورند. در اوائل قرن ۲۰ ترکیه عثمانی قتل عامی انجام دادند که مشکل بتوان نظیر آن را در تاریخ مشاهده نمود. قتل عام ارمنیان ضربه ای بود که نه تنها به افرادی که توانستند جان سالم بدر برند، وارد شد بلکه بر تمام ارمنیان تأثیر منفی باقی گذاشت. برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان در دستور کار سیاست خارجی جمهوری ارمنستان می باشد و ما انتظارات و اهداف عادلانه ارمنیان را ارائه می نمایم. ما مطمئن هستیم که قتل عام ارمنیان باید نه تنها از سوی کشورهای جهان بلکه جامعه ترکی نیز محکوم و مجازات شود. تلاشهای جمهوری ارمنستان جهت ارزیابی جامعه بین المللی قتل عام ارمنیان نه تنها از نظر احیای عدالت تاریخی بلکه ارائه تلاشهای صادقانه ما برای برقراری روابط با تمام کشورهای همسایه می باشد.

رئیس جمهور در پیام خویش خطاب به اسپبورک چنین می گوید که ارمنستان ارائه کننده انتظارات و اهداف مردم می باشد. ما به تلاشهای خود ادامه خواهیم داد و وحدت ملی را مهم ارزیابی می کنیم.

در ضمن آندرانیک مارکاریان نخست وزیر جمهوری ارمنستان نیز به مناسبت ۲۴ آوریل پیامی ارسال نموده است.

شبکه تلویزیونی پروموس ۸۲/۰۲/۰۳

پرده برداری از مجسمه کمیتهاس در پاریس

در میدان کانادا در بخش مرکزی پایتخت فرانسه، در پارک ساحل چپ رود سن از مجسمه کمیتهاس موسیقیدان مشهور ارمنی پرده برداری شد. بر روی سکوی مجسمه نوشته شده است که این مجسمه به یادبود ارمنیان ای نصب شده که قربانی قتل عام صورت گرفته توسط امپراتوری عثمانی و دو دوره جنگهای جهانی شده اند.

فرانسه واقعه قتل عام ارمنیان را برسمیت شناخته است. و اما ایده نصب مجسمه به مناسبت سفر رسمی روبرت کوچاریان رئیس جمهور ارمنستان که به فرانسه صورت گرفت به عنوان ادای احترام به ارمنیان سراسر جهان، به ویژه جامعه ۵۰۰ هزار نفره ارمنیان فرانسه شکل گرفت.

هایوتس آشخار ۸۲/۰۲/۰۵

پیام بوش به مناسبت ۲۴ آوریل

جرج بوش رئیس جمهور آمریکا دیروز ۲۴ آوریل در پیام سنتی خویش خطاب به ارمنیان آمریکا، از کشتار جمعی و انتقال بزور تعداد بی شمار ارمنیان در پایان سلطنت امپراتوری عثمانی ابراز تاسف نموده است. در این پیام آمده است: "ارمنیان بسیاری این رویدادهای وحشتناک را بعنوان قتل عام بزرگ توصیف می

نمایندگان ارمنیان آمریکا از عدم کاربرد کلمه قتل عام در پیام ویژه ۲۴ آوریل جرج بوش رئیس جمهور آمریکا انتقاد کرده‌اند. آقای بوش که همانند تمامی رهبران آمریکا به مناسبت سالگرد قتل عام ارمنیان در سال ۱۹۱۵ پیام صادر کرده است، از قتل عام بعنوان "کشتار جمعی" یاد کرده است. ارمنیان آمریکا یادآور شده‌اند که جرج بوش در سال ۲۰۰۰ قبل از انتخاب به این سمت قول داده بود که قتل عام ارمنیان را بطور رسمی خواهد پذیرفت. رئیس جمهور آمریکا تأکید کرده است که مردم سراسر جهان کشتار ارمنیان را فراموش نخواهند کرد. آقای بوش ارمنستان را حکومت جوان با فرهنگ و میراث قدیمی دانسته است.

بخش فارسی رادیوی سراسری ارمنستان ۸۲/۰۲/۰۶

مراسم مربوط به قتل عام در مسکو و شهرهای ارمنستان

ارمنیان مسکو امسال در کلیسای مرکزی آن شهر مراسم ویژه برگزار کرده و سپس در مقابل سفارتخانه ترکیه به تظاهرات پرداختند. ساکنین شهرهای گیومری و وانادزور نیز در دره هرهر حضور یافته و یاد قربانیان قتل عام را گرامی داشتند. بنابر اسناد تاریخی در این منطقه ۱۲ هزار نفر توسط نیروهای ترک به قتل رسیده‌اند.

بخش فارسی رادیوی سراسری ارمنستان ۸۲/۰۲/۰۶

گرامیداشت یاد قربانیان قتل عام در قره باغ کوهستانی

مقامات بلند پایه جمهوری قره باغ کوهستانی با حضور آرکادی غوکاسیان رئیس جمهور به بنای یادبود قتل عام ارمنیان در شهر استپاناکرت رفته و نسبت به آن ادای احترام نموده‌اند. در این رابطه مراسم مذهبی برگزار شده و یک نمایشگاه عکس‌های مستند از وقایع فاجعه آمیز قتل عام نیز افتتاح شده است.

شبکه سراسری تلویزیون ۸۲/۰۲/۰۴

گوناگون

موزه سرشناس ترین جهانگردان ایرانی گشایش می یابد

دستاوردهای ۱۰ سال جهانگردی عیسی و عبدالله امیدوار، نخستین جهانگردان ایرانی در سالهای ۱۳۳۳ تا ۱۳۴۳ در قالب موزه‌ای در کالسکه خانه مجموعه فرهنگی - تاریخی سعدآباد افتتاح می‌شود. عیسی امیدوار یکی از دو برادر جهانگردی که در مدت یاد شده دور دنیا را با موتور سیکلت طی کرده‌اند، این آثار را مجموعه‌ای از اشیاء با نشانی از فرهنگ و هنر ملل، قبایل، فیلم مستند از زندگی قبایل و اقوام بدوی مستقر در بخشی از قاره آفریقا، جنگلهای آمازون، استرالیا، اسکیمو و نیمکره منجمد شمالی ۴۰۰۰، در حدود یک میلیون عکس مستند و سفرنامه‌ای پرشمار که چاپ چهارم آن منتشر شده است. یادگارهایی از زندگی، ابزار و ادوات جنگ شامل نیزه، سر نیزه، آلات موسیقایی همچون طبل ۴۰۰، مختص قبایل مختلف از جمله آثار به نمایش درآمده خواهد بود. سفر این دو برادر در سال ۱۳۳۳ شمسی از مدار قطبی شمال آمریکا و کانادا تا سرزمین آتش در جنوبی ترین بخش قاره آمریکا به منظور تحقیق درباره نخستین بومیانی که در گذشته‌ای دور به آمریکا آمده در آنجا ماندگار شده‌اند، سه سال به طول انجامیده. این دو برادر در سفر ۱۰ ساله خود با ارائه دستاوردهای جهانگردی خود در قالب سخنرانی، فیلم و صدا مقاله مصور در بسیاری از کالجها و دانشگاههای مهم دنیا نام خود را به عنوان دو جهانگرد ایرانی در جهان پرآوازه کردند. عبدالله امیدوار پس از پایان این سفر در کشور شیلی اقامت گزید. وی، هم اکنون سردبیری دو مجله سینمایی و سیاحتی را در شهر سانتیاگو بسر عهده دارد. او که پایه گذار یکی از بزرگترین مراکز سینمایی در آمریکای لاتین است با ایجاد موزه‌ای به نام صدا و تصویر نام ایران را نیز در شیلی پرآوازه کرده است.

دیابت نوع اول و خطر سکنه مغزی

تازه ترین تحقیقات نشان می‌دهد که مبتلایان به بیماری دیابت نوع اول یا دیابت نوجوانی با افزایش خطر ابتلا به سکنه مغزی روبرو هستند. دانشمندان از سالها قبل به افزایش خطر سکنه در مبتلایان به دیابت نوع دوم پی برده بودند اما این تحقیق برای اولین بار نشان داد مبتلایان به دیابت نوع اول یا دیابت نوجوانی نیز با افزایش خطر سکنه روبرو هستند. این تحقیق به مدت ۱۷ سال بر روی ۲۳ هزار و ۷۵۱ بیمار انجام شد.

چهاردرصد از مبتلایان به دیابت نوع اول قبل از ۴۰ سالگی و هشت درصد بعد از ۴۰ سالگی جان خود را از دست دادند. تمام این شرکت کنندگان در شروع تحقیق حداقل ۳۰ سال داشتند. یکی از پژوهشگران می‌گوید: نتایج این تحقیق نشان می‌دهد مرگ و میر ناشی از بیماری عروق مغز در تمام گروههای سنی در بیماران دیابتی بیشتر از کل جمعیت است. در آمریکا بیش از دو میلیون تن مبتلا به دیابت نوع اول یا دیابت وابسته به انسولین هستند که شدیدترین نوع دیابت به شمار می‌رود. در این بیماری سیستم ایمنی بدن به سلولهای انسولین ساز لوزالمعده حمله می‌کند و به این ترتیب هورمون انسولین که برای ورود قند به داخل سلول و تأمین انرژی ضروری است، تولید نمی‌شود.

خواندنی

قیامت در پترزبورگ

آورده‌اند که در زمان جنگ‌های ایران و روس (۱) مردی به فتحعلی شاه قاجار پیغام می‌فرستد که من فلان مبلغ پول می‌گیرم و توپی می‌سازم که از همین میدان ارگ،

کند و بدین وسیله غم و اندوه عمیقی که ارمنیان و ملت ترک همسایه آنان را کماکان تعقیب می‌کند، بیان می‌نماید. درد و رنجی که ملت ارمنی در سال ۱۹۱۵ کشید، برای تمام بشریت فاجعه می‌باشد و جهان نباید آن را فراموش کند."

رئیس جمهور آمریکا همچنین از شخصیت‌های خردمند و با شهامت ارمنستان و ترکیه که با روح آشتی و جهت بررسی این رویدادها بهم پیوسته‌اند، استقبال نموده است. جرج بوش در نامه خود می‌افزاید: "آمریکا افتخار می‌کند که ارمنستان دوست دارای میراث کهن و تشکیل دهنده کشور جوان، مسی باشد. ما همکاریهایمان را تعمیق می‌بخشیم تا برای شهروندان ارمنستان آینده‌ای امن، با رفاه و شایسته تأمین نمائیم. ایالات متحده به حل عادلانه و درازمدت مناقشه قره باغ وفادار می‌باشد. ما همچنین به ارمنستان که در راستای تقویت دموکراسی و بازار آزاد خویش تلاش می‌کند، کمک می‌کنیم."

شبکه سراسری تلویزیون ۸۲/۰۲/۰۵

ایران برای میانجیگری آماده است

آقای کمال خرازی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در رأس هیأتی طی سفر رسمی یک روزه به ایروان عزیمت نمود. قابل ذکر است که سفر آقای خرازی به منطقه به علت وضعیتی که در عراق بوجود آمده بود، با تأخیر صورت گرفت.

آقای خرازی در فرودگاه بین المللی "آرمنیا" طی مصاحبه کوتاه با خبرنگاران مجدداً اظهارات روز گذشته خود در باکو را مبنی بر اینکه تهران آماده تقبل نقش میانجیگر در امر حل مناقشه قره باغ است، تأیید نمود.

بنا به اظهارات وی، طی ملاقات با مسؤولان ارمنستان مسأله توسعه برنامه‌های مورد علاقه دو طرف مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در ضمن وزیر امور خارجه ایران تأکید ورزید که اساساً به مسأله امنیت قفقاز اشاره خواهد شد. وزیر امور خارجه ایران اظهار داشت: "ما گمان می‌کنیم که مسؤولان صلح و آرامش قفقاز خود کشورهای منطقه می‌باشند. با مقامات آذربایجان و گرجستان مشورت‌هایی داشته‌ایم، طبیعتاً در ارمنستان نیز امکان ارتقاء امنیت منطقه را مورد بررسی قرار خواهیم داد."

شایان ذکر است که دیپلمات ایرانی قبلاً در باکو پیرامون روابط کشورهای منطقه با آمریکا خاطر نشان ساخته است که در صورت پیشرفت این روابط، مسئله‌ای بوجود نخواهد آمد البته اگر این مناسبات بصورت مداخله نمودن در مسائل داخلی کشورهای قفقاز جنوبی مشاهده نشود و تنها بر هدف برابری و در نظر داشتن منافع طرفین استوار باشد.

آرمن پرس، آرگ و هایوتس آشخار ۱۰/۲/۸۲

با توجه به فراخوان رژیم آمریکا، ترکیه مرزهای خود را با ارمنستان نخواهد گشود

با توجه به فراخوان رژیم آمریکا در رابطه با عادی نمودن روابط ارمنستان - ترکیه، ترکیه مرزهای خود را با ارمنستان نخواهد گشود. به گزارش روزنامه "باکو تودی" اوناال چویکیوز سفیر ترکیه در آذربایجان در این خصوص اعلام کرده است. به گفته وی رادیو آزادی اطلاعاتی را پخش می‌کند که بر اساس آن رژیم آمریکا از هر فرصت مناسبی استفاده می‌کند تا برای از میان برداشتن محاصره مرزهای ارمنستان به دولت ترکیه رجوع نماید. اینگونه اعلامیه‌ها به گزارش ماه آوریل وزارت امور خارجه آمریکا منوط می‌باشد. سند که در پاسخ به استعلام کنگره آمریکا در مورد روابط ارمنستان - ترکیه تهیه شده مورد تأیید ریچارد آرمیتاج معاون اول وزارت امور خارجه آمریکا واقع شده است. بر اساس گزارش تهیه شده از میان برداشتن محاصره مرزهای ارمنستان از میزان هزینه‌های حمل و نقل ارمنستان خواهد کاست و به توسعه تجارت بین ارمنستان و ترکیه و همچنین توسعه وضعیت اقتصادی در ارمنستان و مناطق شرقی ترکیه کمک خواهد کرد. آرمن اینفو، هایاستانی هانراپوتیون ۸۲/۰۲/۰۹

اعطای مدال به نویسنده اسپانیایی

گوزالس کدارش نویسنده اسپانیایی بخاطر سهم خود در امر شناسایی بین المللی قتل عام ارمنیان مفتخر به دریافت مدال طلای وزارت فرهنگ شده است. داستان "درخت قوم ارمنی" که در آینده به انگلیسی و ارمنی ترجمه خواهد شد انعکاس وسیعی را در میان ارمنیان اسپینورک و اسپانیایی زبانها بدست آورده است. کدارش همچنین دهها اثر دارد که در آنها مسائل ملی در یوگسلاوی، الجزایر و ترکیه مطرح شده‌اند.

شبکه سراسری تلویزیون ۸۲/۰۲/۰۵

ارمنیان آمریکا از پیام جرج بوش انتقاد کرده‌اند

کن" این بود که در مواقع معین که صاحب سبیل مهمانی رسمی داشت و یا میخواست به مهمانی برود، دست بکار می شد و با روغن مخصوصی سبیل را جلا و زیبایی می بخشید.

بدیهی است که اگر از عهده سبیل چرب کردن به خوبی بر می آمد، صاحب سبیل مشعوف و خرسند می شد و در این موقع سبیل چرب کن هر چه میخواست از طرف صاحب سبیل برآورده می شده است.

شادروان عبدالله مستوفی در کتاب "شرح زندگانی من" راجع به "چرب کردن سبیل" مظفرالدین شاه چنین مینویسد: «مظفرالدین شاه در سفر اروپا مردی را به اسم ابوالقاسم خان همراه خود برده بود که در مواقع معین سبیل او را چرب می کرد و جلا میداد.

وقتی سبیل شاه چرب میشد و از زیبایی و ابهت آن به طرب می آمد، اطرافیان موقع را میخاموش کرده، هر تقاضایی داشتند می نمودند؛ زیرا میدانستند او سر کیف است و مسلماً تقاضایشان را بر خواهد آورد.»

به این ترتیب بود که اصطلاحات: سبیلش را چرب کن، سبیل کسی را چرب کردن، سبیلش چرب شده، و امثال آن مرسوم شد و کم کم رایج گردید.

نگاهی به جغرافیای تاریخی و تاریخ آرتساخ

(بخش ۷)

ا.گرمایک

رویدادهای آرتساخ (قرباغ) در سالهای ۱۹۲۳-۱۹۱۷

چند روز بعد از کنگره پنجم ارمنیان آرتساخ، گراسیم شاهنازاریان شهردار شوشی هنگام صحبت با شاتلورث به او تفهیم کرد که ارمنیان آرتساخ هرگز حکومت آذربایجان را بر خود نخواهند پذیرفت و از تمام آنانی که با توسل به زور وارد این سرزمین می شوند مسلحانه استقبال خواهند کرد. چند روز بعد، شورای ملی ارمنی قرباغ آشکارا اعلام کرد که قرباغ ارمنی تا آخرین نفس، سلاح در دست به مبارزه خواهد پرداخت و هرگز "حکومت جنگ طلب پان اسلامیستی آذربایجان را نخواهد پذیرفت".

سلطانف پس از عزیمت آندرانیک از زانگورور هر چه بیشتر افسار گسیخته شد و تصمیم گرفت ارمنیان آرتساخ را در چنگ قحطی و گرسنگی خفه کرده آنان را بدین وسیله به زانو در آورد. به دستور سلطانف در تاریخ ۲۰ ماه مه تمام راههای دشت قرباغ به روی ارمنیان بسته شدند. این امر اوضاع وخیمی برای اهالی ارمنی قرباغ ایجاد نمود. چنانکه نشریه "گاواکازسکویه سلوو" گواهی می دهد، ارادل و عسکرها مسواوات از هیچ اقدامی بر علیه ارمنیان کوتاهی نمی کردند، دارایی های آنها را چپاول می کردند، بچه ها را می کشتند و در قبال زنان به زور متوسل می شدند. قرباغی ها از هر سو محاصره و از امکان فعالیت در دشت ها محروم شده بودند.

اوضاع آرتساخ به ویژه از آغاز ماه ژوئن، هنگام صعود گله به کوه ها وخیم تر شد. روستائیان تاتار به تحریک عمال مساوات با اخلال در عادات مرسوم، مزارع و باغهای روستائیان ارمنی را تخریب می کردند. اشرار سلطانف حتی از فصل بهار با لجام گسیختگی تمام به هر کاری اقدام می کردند. آنها روزهای چهارم و پنجم ژوئن در قایبالیشن، کرکژان، پاهلور، جامیلو، خانازاخ، داشوشن و سایر روستاهای نزدیک شهر دست به کشتار وحشتناکی زدند. تنها در این روزها تعداد قربانیان ارمنی به بیش از ۵۰۰ نفر رسید. در آرشو اسناد گزارشهایی وجود دارد که از ۷۰۰ نفر اهالی قایبالیشن تنها ۱۱ نفر مرد و ۸۷ نفر زن و بچه زنده ماندند. کشتار قایبالیشن به کرات در دفاتر خسارات ذکر می شود. هاراپایت آوانسیان از اهالی ۸۵ ساله قایبالیشن تعریف می کند که خود در میان اجساد کشته شدگان پنهان شده و به این ترتیب جان سالم به در برده است. تمام دارایی روستا به چپاول می رود، حتی دستگاه های کارخانه آبریشم بافی را نیز به یغما می برند. تا امروز نیز، ویرانه های روستا و کلیسای بنا شده در سال ۱۸۴۴، گورستانی که کلا" ویران شده، باقی هستند.

کشتار قایبالیشن نتیجه سیاست انگلیسی - مساوات در قبال آرتساخ بود و تبعید قهرآمیز گروهی از فعالان ارمنی از سرزمین پدری خود بخش تکمیلی این سیاست را تشکیل می داد. یغیسه ایشخانیان، هاروتیون تومیان و اودیس تر- آستوازیان توسط اتومبیل هیئت انگلیسی از مرز به خارج برده شدند در حالی که سلطانف خواستار دستگیری تمام اعضای شورای ملی ارمنی بود. لیکن آنها قبلاً به خارج از منطقه انتقال یافته بودند. فرماندهی انگلیس مصمم بود "قرباغ کوهستانی و زانگورور را به زانو در آورد". آنها حتی اعلام می کردند که ارمنیان قرباغ باید قرباغ را به آذربایجان واگذار کنند و خود به آلاشکرد، وان و باسن مهاجرت کنند

پترزبورغ را به خاک و خون بکشد. شاه می پذیرد و مبلغ درخواستی را به وی می دهد. مدت ها می گذرد اما از توپ کذایی خبری نمی شود. فتحعلی شاه چندین و چند بار می فرستد دنبال مخترع توپ اما مرد رو پنهان می کند. باری بعد از تهدیدها و تحییب ها و پیغام ها و پیغام های فراوان، سرانجام خبر می دهد که توپ آماده است و فلان روز در میدان ارگ به طرف پترزبورغ شلیک خواهد شد. شاه و درباریان، روز مقرر با ریش های دراز و عقل های گرد، برای تماشا در میدان ارگ تهران به صف می ایستند. مرد و همراهنش، توپ کذایی را که قبلاً پر کرده بودند، شلیک می کنند. با شلیک توپ، دود و خاکستر غلیظی، آسمان روشن را به شب سیاهی مبدل می کند. مدتی طول می کشد تا سرانجام دود و خاکستر فرو می نشیند و هوا صاف می شود. فتحعلی شاه که سخت خشمگین و تمام سر و ریش و رخت و لباس خود و درباریانش سیاه شده بود، سر مد نعره می کشد که: این چه بازی است که سر ما در آورده ای، خجالت نمی کشی؟ مرد، بی هیچ ترس و آزر می گوید: قربان خاک پای جواهر آسایت شوم، اینجا که این طوری است، حالا ببینید در پترزبورغ چه قیامت کبرایی است.

راوی: ولی الله درودیان - ماهنامه گل آقا

پاورقی:

(۱) این جنگ ها به دو دوره تقسیم می شوند. دوره اول از اواسط ۱۲۱۸ هـ.ق. (برابر با ۱۸۰۳م.) شروع و در اواخر ۱۲۲۸ هـ.ق. (برابر با ۱۸۱۳م.) خاتمه می یابد. ایران مغلوب می شود و با میانجی گیری انگلستان، معاهده گلستان (در قریه گلستان از قرای قرباغ) منعقد می گردد و دولت ایران همه ولایات قرباغ و گنجه و شکی و شروان و در بند و بادکوبه و قسمتی از تالش و سراسر داغستان و گرجستان را به روسیه تسلیم می کند. دوره دوم در اواخر ۱۲۴۱ هـ.ق. با حمله ناگهانی روسیه به سر حد جدید ایران آغاز شد و در اواسط ۱۲۴۳ هـ.ق. (برابر با ۱۸۲۸ م.) پایان یافت. این بار نیز روسیه فاتح شد و با وساطت انگلستان، عهدنامه ترکمان چای بین دولتین منعقد گردید و در نتیجه بقیه قفقاز به تاروداری و قسمت عمده دشت مغان و بندر لنکران به روسیه تسلیم شد و کشتیرانی در بحر خزر در انحصار دولت مذکور قرار گرفت و نیز دولت ایران حق داوری کنسولی در ایران برای نمایندگان سیاسی روس قائل شد و علاوه بر اینها به پرداخت پنج میلیون ریال غرامت جنگ، ملزم گردید.

فرهنگ معین، ج ۶، ص ۱۳۰۶، ذیل فتحعلی شاه

امثال و حکم

مطالب این بخش از کتاب "ریشه های تاریخی امثال و حکم" تألیف زنده یاد مهدی پرتوی آملی گرفته شده است.

سبیلش را چرب کرد

عبارت بالا کنایه از رشوه دادن و به اصطلاح دیگر حق و حساب دادن است. برای رشاه و ارشاه اصطلاحات زیادی وجود دارد که از همه مصطلح و معروفتر همین ضرب المثل بالا و اصطلاح خزر کریم را نعل کرد؛ است.

اکنون ببینیم سبیل چرب کردن با رشوه دادن چه رابطه ای دارد. سبیل ماخوذ از سبیل است و موهایی را که روی لب بالا میروید، سبیل گویند. در فرهنگها و لغتنامه ها برای سبیل واژه های مترادفی از قبیل شارب و بروت آمده است که هر سه واژه با جزئی اختلاف به موهای زیر لب بالا اطلاق میشود. در ادوار گذشته سه نوع سبیل معمول بوده است: سبیل چخماقی، سبیل کلفت، و سبیل گنده.

سبیلی که دنباله آن به طرف بالا برگشته باشد، چخماقی میگفتند. این نوع سبیل را در حال حاضر سبیل دوگلاسی نیز می گویند که از نام و سبیل دوگلاس فربنکس هنرپیشه معروف آمریکایی گرفته شده است، با این تفاوت که سبیل چخماقی پریش و برگشته بود، ولی سبیل دوگلاسی کوتاه و برگشته است. سبیل کلفت، سبیلی است که موهایش انبوه است ولی برگشتگی نداشته باشد. سبیل گنده، یعنی موهای کلان و بلند مانند سبیل دراویش که سرتاسر دهان را

موقعی که بسته است تا انتهای لب پایین به کلی می پوشاند. سبیل تاریخچه مشخصی ندارد. از بدو سبیل آدم سبیل با او همراه بود و غالباً وجه امتیاز جنس مرد بر جنس زن شناخته می شده است. در بعضی از ادوار تاریخ سبیل تا آن اندازه قدر و قیمت داشت که به دارندگان سبیلهای کلفت و پرپشت باج مخصوصی بنام "باج سبیل" از طرف رعایا و طبقات پایین داده می شد. برخی از سلاطین و رجال و سرداران عالم از سبیل خوششان می آمد و معتقد بودند که سبیل هر قدر پر پشت و متراکم باشد بر ابهت و سطوت صاحب سبیل افزوده می شود و از چنین کسی بیشتر حساب می برند به همین جهت بعضی از آنان سبیلهایی را دوست داشته اند که تا بناگوش ادامه پیدا کند.

در عصر صفویه بازار سبیل رونق یافت و سلاطین صفویه به علت انتساب به شیخ صفی الدین اردبیلی چون خود را اهل عرفان و تصوف میدانستند و به همین سبب لقب مرشد کامل را اختیار کرده بودند؛ لذا غالباً سبیلهای چخماقی و کلفت می گذاشتند و مریدان و پیروانشان را نیز به این امر تشویق می کردند. کسانی که سبیلهای بلند و چخماقی داشتند، ناگزیر بودند همه روزه چند بار به نظافت و آرایش آن بپردازند، زیرا اگر تعلق و تسامح می ورزیدند سبیلها آویزان می شد و آن هیبت و زیبایی که انتظار دیگران را به خود جلب نماید از دست می داد.

سبیل پر پشت و متراکم وقتی به هم پیوسته می شد و جلا پیدا می کرد که آن را چرب می کردند و با دست مالش میدادند.

آنهاهی که قدرت و تمکن مالی کافی نداشتند، خود به این کار می پرداختند، ولی سران و ثروتمندان افرادی را برای سبیل چرب کردن داشتند. کار "سبیل چرب

۱ - آرشو دولتی، ۲۰۰، ۳۰۹، ۹.

۲ - همانجا، شماره ۱۲۷.

۳ - آرشو دولتی، ۳۰۹، ۱۴۰، شماره ۱۶۵.

۴ - دفتر خاطرات هاراپایت آوانسیان در نزد مولف نگاهداری می شود.

۵ - نشریه "هایرنیک"، ۱۹۲۳، شماره ۹ ص ۱۰۰.

دریافت می‌کنند، که به رهبری "شورای ملی منتخب از سوی کنگره ارمنیان در زمان صلح در خانکند و شوشی مستقر می‌شوند" (ماده ۱۵)، "نقل و انتقالات نظامی در نواحی ارمنی نشین مناطق شوشی، جوشیر و جرابرد در قراباغ، تنها با موافقت دو سوم اعضاء شورا امکان پذیر است" (ماده ۱۶)، "هیچ کس به دلیل عقاید سیاسی نه از طرف مراجع قضایی و نه اداری تحت تعقیب قرار نخواهد گرفت" (ماده ۱۷)، "تا تعیین تکلیف قراباغ از سوی کنفرانس صلح خلع سلاح مردم متوقف می‌گردد" (ماده ۱۹) و دولت برای بازسازی روستاهای ویران شده کمک‌های مالی خواهد داد (ماده ۲۰). به مردم "آزادی تشکیل گروه و انجمن، آزادی بیان و مطبوعات به طور کامل اعطا می‌شود." (ماده ۲۲) و غیره.

توافقنامه ماه اوت در وهله نخست نتیجه سیاست امپریالیستی انگلیس در ماوراءقفقاز به عنوان یکی از محرک‌های اصلی اختلافات قومی در قبال ارمنیان قراباغ بود. در ۲۴ اوت ۱۹۱۹ هیئت انگلیسی از ارتساخ خارج شد و تمام ارمنیان سرزمین ارتساخ با قلبی مملو از نفرت و نفرتین آنها را روانه کردند. از آن پس دوران جدیدی از مصائب و فاجعه در تاریخ ارتساخ آغاز گردید.

پس از انعقاد توافقنامه ماه اوت، ظاهراً "دوران صلحی برای ارمنیان ارتساخ آغاز شد لیکن مدت طولانی تداوم نیافت. سلطانف کماکان شورای ملی ارمنی ارتساخ را نه تنها شفاهاً بلکه با توسل به اقدامات عملی مجبور به اطاعت از حکومت آذربایجان می‌کرد. اهالی ارتساخ این خواست آنها را قاطعانه رد می‌کردند. دولت آذربایجان در پاسخ، شدیداً آماده می‌شد حقوقی را که مطابق توافقنامه ماه اوت برای ارتساخ قائل شده بود لغو کند و با زور آنها را صاحب گردید.

دولت جمهوری ارمنستان نیز از توافقنامه موقت ماه اوت ناراضی بود و به همین مناسبت نامه اعتراضیه‌ای به کنفرانس صلح پاریس فرستاد. ۱۲ از ارمنیان ارتساخ حمایت کرد. گروهی افسر و فعالان سیاسی که اصلاً اهل ارتساخ بودند از ارمنستان راهی ارتساخ شدند تا از مردم این سرزمین در قبال اقدامات اشغالگرانه آذربایجان دفاع کنند (دسامبر ۱۹۱۹) بنابراین مبارزه ارمنیان ارتساخ برای کسب استقلال و اتحاد با مردم میهن وارد مرحله جدیدی شد.

پس از خروج انگلیسیان از ارتساخ، سلطانف با خشونت تمام توافقنامه ماه اوت را نقض کرد و به ارتش مساواتی دستور حرکت و استقرار در نقاط استراتژیک را داد. در عین حال محافل حکومتی آذربایجان در تدارک رخنه به زانگور بودند، لیکن ارتساخ سدی در برابر تحقق سیاست اشغالگرانه به شمار می‌رفت بدین معنی که نخست می‌بایست با ارتساخ تسفیه حساب می‌شد. ژنرال سولکوویچ رئیس ستاد ارتش آذربایجان در نامه محرمانه خود به شماره ۴۰۰۷ مورخ هفتم سپتامبر ۱۹۱۹ به سلطانف تفهیم می‌کند که حل مسئله قراباغ امکان اتصال آذربایجان به زانگور را هم فراهم می‌سازد. بنا به توصیه سولکوویچ از کردهای ساکن کردستان یک لشکر سواره نظام به فرماندهی برادر سلطانف یعنی سلیم بیگ سلطانف تشکیل شد، که در زمان رویدادهای فاجعه آمیز ماه‌های مارس و آوریل ۱۹۲۰ نقش چشمگیری در اجرای برنامه اشغالگرانه دولت مساواتهای آذربایجان در ارتساخ و زانگور ایفا کرد.^{۱۳}

پیش از تمرکز قوای مساواتها در ارتساخ و آغاز حمله به زانگور، کشتارگران ترک و تاتار، ساکنان ارمنی مناطق کوهستانی گنجه را مورد تهدید و ارباب قرار دادند و قارچینار، ماناسین، آقاجالی بالا و پائین، گلستان، ارکج، بوزلوخ، قارابولاخ، آرمویر، سولوک، قاراداغلو، آرجاخ، آزاد، خارخاپوت، های باریس و دیگر روستاهای ارمنی را ویران کردند. آذربایجان دستورالعمل‌های اجرای تمام این برنامه را از انورپاشا دژخیم ملت ارمن دریافت می‌کرد که بطور مخفیانه در پشت پرده به نفع مساواتی‌ها فعالیت می‌نمود. لیکن چگونه انورپاشا در ارتساخ ظاهر می‌شد، مگر نه این است که او هم مانند طلعت و جمال و مجرمان دیگر دور از چشم بشریت مخفی شده بود. میساک گابریل تردانیلیان (آرامانیس) یکی از اعضای شورای ملی قراباغ در خاطرات روزانه خود مورخ ۲۶ ماه مه ۱۹۱۹ چنین نوشته است: "ما از منابع موثق اطلاع داریم که سازماندهنده این حملات (منظور حملات ترکان و تاتارها به روستاهای مرزی ارتساخ در آن زمان است - ه.ا.) آذربایجان و رهبر آن کاظم پاشا است. هیئت انگلیسی نیز از این امر اطلاع دارد. انگلیسیان نیز مانند ما مطلع شده بودند که انوربیگ در اراضی سلطانف با حاجی سانلو است..... هیئت..... از لای انگشتان خود به دسیسه‌های آذربایجان در قراباغ می‌نگرد" ۱۴. محاکمه مجرمان ترکان جوان در ژانویه ۱۹۱۹ در استامبول در وهله نخست تحت نظارت انگلیس انجام می‌گرفت لیکن هیئت انگلیسی قراباغ هیچ تلاشی برای دستگیری او از خود نشان نداد.

و به این ترتیب آنها می‌خواستند ارمنیان ارتساخ را دوباره به چنگ دژخیمان ترک بیفکنند.^{۱۴}

سلطانف، کشتار قایبالیشن را با اطلاع و توافق فرماندهی انگلیس انجام داد، زمانی که باندهای سازمان یافته توسط سلطانف زنان و کودکان را به قتل می‌رساندند، نمایندگان هیئت انگلیسی از بالکن منزل سلطانف در آسودگی به این صحنه‌ها می‌نگریستند و غرق در خوشنودی گل لیخند بر لبانشان می‌شکفت. یکی از معاصران متذکر می‌شود که "این کفتارهای انسان نما با نظاره این مناظر جهنمی.... در بی تفاوتی و راحتی به صحبت و خنده خود ادامه می‌دادند." ۷. در این روزها تنها سرهنگ کلاتربرگ انگلیسی این شجاعت را نشان داد که واقعیات درست را برای شاتلورث گزارش کند و اظهار کند که کشتار قایبالیشن تصادفی نبود بلکه از پیش توسط سلطانف برنامه ریزی شده بود. او خواستار محاکمه سلطانف شد.

وقایع ماه ژوئن ارمنیان ارتساخ را هرگز نا امید نکرد. در همان روزها، در ۱۱ ژوئن، جلسه روستائیان واراندا برای چندمین بار تصمیم گرفت هرگز سلطه آذربایجان را نپذیرد. این گونه تصمیمات در جلسات روستاهای دیگر نیز اتخاذ گردید.

پس از رویدادهای ماه ژوئن، ارمنیان ارتساخ در شرایط بسیار بدتری قرار گرفتند. آذربایجان مساواتی از هر سو دست به حمله زد و جمهوری ارمنستان اقدامی برای کمک به اهالی ارتساخ به عمل نیاورد. فرماندهی نیروهای متفق در ماوراء قفقاز جمعیت ارمنی ارتساخ را تحت فشار بی امان قرار می‌داد.

فرماندهی انگلیس و دولت مساوات آذربایجان از اهالی ارمنی خواستار پاسخ نهایی شدند و این که آیا حکومت آذربایجان را می‌پذیرند یا خیر؟ با این حال برخورداری از آزادی، استقلال و اتکاء به خود از هر چیز دیگری برای اهالی ارتساخ والاتر و ارزشمندتر بود. نشریه "هارج" در ماه مارس ۱۹۱۹ درباره ارمنیان ارتساخ چنین نوشته است: "مردمی که قرن‌ها آزاد و مستقل زیسته اند و مغلوب و برده خان‌ها و پاشاها نشده اند، این مردم نمی‌خواهند و نمی‌توانند برده شوند و نباید برده استبداد خان جنایکار یاکو باشند.

قراباغ کوهستانی از نظر تاریخی و قوم شناسی هویت ارمنی دارد و مایل است به جمهوری ارمنستان بپیوندد، زیرا تنها بدین وسیله است که می‌تواند آزادی گرانباتر از زندگی اش را نگه داری کند"^۹.

در آن شرایط، جنگ و مبارزه در برابر نیروهای دشمن که ده‌ها بار از نیروهای خودی افزون تر بودند و کسب پیروزی امکان پذیر نبود، تنها کنگره جدید ارمنیان ارتساخ قادر به پاسخگویی این مسئله بود. ششمین کنگره که به تاریخ ۲۸ ژوئن ۱۹۱۹ در روستای شوش واراندا تشکیل شد با توجه به اوضاع موجود، تصمیم گرفت موقتاً با آذربایجان مساواتی به توافق برسد و طرحی برای این توافق تهیه و به دولت ارائه دهد. دولت مساواتی آذربایجان این طرح را با اعمال تغییراتی برای تصویب به ارتساخ فرستاد. مساواتی‌ها با موافقت فرماندهی انگلیس و به منظور اعمال فشار روی ارمنیان ارتساخ، نیروهای جدیدی در پادگان‌ها خود واقع در ارتساخ مستقر ساختند. در آن روزها تنها در شهر شوشی ۱۲ هزار نفر پناه جوی وحشت زده جمع شده بودند.

بار دیگر مخاطراتی بر مردم ارمنی ارتساخ سایه افکند. هفتمین کنگره ارمنیان ارتساخ به منظور جلوگیری از این مخاطرات و مشخص کردن اقدامات آینده در روستای شوش ودر شرایط بسیار بحرانی تشکیل شد. دو نفر از نمایندگان بر سر راه خود به محل جلسه توسط ترکها و تاتارها به قتل رسیدند و کشتار ساکنان شهرهای خانکند و شوشی آغاز گردید. کنگره با وجود همه این مشکلات به سلطانف اعتراض کرد و شخص اخیر خواستار تشکیل جلسه در شهر شد و با دریافت پاسخ منفی در ۱۴ ماه اوت طی یک اتمام حجت درخواست کرد ظرف ۴۸ ساعت توافقنامه تهیه شده در باکو مورد موافقت قرار گیرد.

نمایندگان تمام احزاب سیاسی از جمله نمایندگان بلشویک، کلا" ۱۳۵ نفر در کنگره هفتم ارمنیان ارتساخ شرکت کردند ۱۰. شماری از نمایندگان خواهان رد پیشنهاد آذربایجان و عدم انعقاد توافقنامه بود لیکن اکثریت مطلق نمایندگان به این نتیجه رسیدند که توان مقاومت در برابر مساواتها وجود نداشت و آمیدی نیز به کمک‌های خارج نبود بنابراین در جلسه روز ۱۵ اوت تصمیم گرفته شد توافقنامه یاد شده موقتاً پذیرفته شود. هیئتی متشکل از ۱۶ نماینده کنگره روز ۲۲ اوت توافقنامه ۲۶ ماده‌ای را با سلطانف مورد بررسی و سپس امضاء قرار داد ۱۱. شرایط اجرایی توافقنامه نیز بررسی گردید.

بر اساس این توافقنامه، مناطق ارمنی قراباغ (دیزاک، واراندا، خاچین، و جرابرد) و شهر شوشی تا تشکیل کنفرانس پاریس تصمیم گرفتند "خود را موقتاً جزئی از قلمرو جمهوری آذربایجان بدانند" (ماده ۲)، "رهبری مناطق ارمنی از میان ارمنیان منصوب می‌گردد" (مواد ۳و ۴)، "شورایی در استانداری متشکل از سه نفر ارمنی و سه نفر مسلمان ایجاد می‌شود" (ماده ۵)، "اعضاء ارمنی شورا در کنگره ارمنیان قراباغ کوهستانی انتخاب می‌شوند" (ماده ۶)، "امور اساسی ملی بدون بررسی اولیه شورا قابل اجرا نیستند" (ماده ۷)، "شورا حق دارد بر عملکرد اداری استانداری کل نظارت کند" (ماده ۹)، "معاون سیاسی استاندار دارای ملیت ارمنی است" (ماده ۱۰)، مردم ارمنی قراباغ "حق تعیین سرنوشت فرهنگی خود را"

۶ - همانجا.

۷ - آرشیو دولتی، ۳۱۴، ۱، ۳۴، شماره ۹۲ الف.

۸ - به جریده "آشخادور" مورخ ۱۹ ژوئن ۱۹۱۹ نگاه کنید.

۹ - "هارج"، ۱۱ مارس ۱۹۱۹.

۱۰ - نگاه کنید به **ماتانداران**، بخش ۲، ص ۶۸

۱۱ - نگاه کنید به آرشیو دولتی، ۹۰، ۱۰۱، ۱۹۹، شماره ۶۸-۶۷.

۱۲ - به سند شماره ۱۰ نگاه کنید.

۱۳ - نگاه کنید به آرشیو دولتی، ۴۲۷، ۱، ۲۰۰، شماره ۲۴۰.

۱۴ - سند شماره ۹.